

ZADOSTILNO ROMANJE LETA 1979

Marko Jerman

Pred več kot štiridesetimi leti, proti koncu leta 1978, sem bil, enaindvajsetleten fant, povabljen na razgovor k enemu od vodilnih mož naše slovenske skupnosti v Argentini. Z zanimanjem sem poslušal, ko mi je predstavil zamisel o romanju v Slovenijo, kamor bi šla skupina mladih. Smisel in namen romanja je bil počastiti spomin na žrtve revolucije, predvsem pa zadoščevanje za težke zločine, ki bremenijo naš narod in, končno, prošnja za osvoboditev Slovenije izpod komunističnega jarma. Potem me je vprašal za mnenje in, ali bi se bil pripravljen romanja udeležiti. Ne spomnim se, kaj točno sem odgovoril, vem pa, da sem takoj privolil.

Jugoslavija je bila takrat totalitarna komunistična država in nič ni kazalo, da bi se stvari v kratkem spremenile. Vendar to ni bila ovira. Kmalu smo sestavili skupino mladih in romanje tudi uspešno izpeljali.

V Italiji pred začetkom romanja, manjka Miriam.

Marjanka K. Jerman

“BREZ KRIŽEV, ROŽ, GROBOVI SAMI ...»

Naši dragi rajni, mučeni in umorjeni med revolucijo in po revoluciji, ki je izbruhnila v Sloveniji v času 2. svetovne vojne, nimajo grobov. Zasutih in zakopanih v skupnih grobiščih in jamah, brez imen in brez križev, smo se jih v slovenski skupnosti v Argentini vsako leto spominjali. Dnevno pa so bili prisotni med nami v družinski molitvi ali pa neizrečeno v načinu in smislu, ki ga je imelo naše življenje. Tako se je pred leti rodila misel o zadostilnem romanju.

Vsak narod nosi težo svojih grehov. Majhen narod smo, a nosimo težko breme, ki nam nalaga dolžnost molitve, pokore in zadoščevanja. Če vsak posameznik ne zadostuje za svoje krivde in pregrehe, mora to prevzeti nase kdorkoli, da izprosi milosti spoznanja, kesanja in spreobrnjenja tistih, ki ostajajo trdega srca.

Kar se je po 2. svetovni vojni v Sloveniji zgodilo z našimi sorodniki in predniki, je zahtevalo, in bo tudi v prihodnosti, zadostilnih dejanj. Kristjani moramo moliti tudi za tiste, ki nam delajo krivice. O tem smo razmišljali dekleta in fantje pred več kot desetimi leti. Prišli smo do spoznanja, da hočemo izraziti svoje prepričanje tudi z dejanjem. Začeli smo se pripravljati na zadostilno romanje.

Zbralo se nas je sedem, štirje fantje in tri dekleta; ni bila za vse enako lahka odločitev. Zavedali smo se, da smo tudi sami polni napak. Bogu smo izročili svojo majhnost in svoje danosti ter se mu predali. Njemu smo podarili tudi vse težave, ki so bile s to odločitvijo neposredno povezane: svoj prosti čas, namenjen razvedrilu, nevesti, družini, ter čas, namenjen študiju. Vsak je po svojih močeh prispeval denar za vožnjo in druge stroške. Tudi nekateri rojaki, ki vedno velikodušno sodelujejo in so jim slovenstvo in ideali naše emigracije dragi, so nam finančno pomagali. Sodelovanje je potekalo tudi na drugi ravni, z nami je 216 oseb molilo devetdnevnic, rožni venec.

Skupino romarjev smo sestavljali Miriam, Tinka, Marko J., Andrej, Marko M., Darjan in jaz. Več tednov smo se pripravljali z molitvijo, branjem Svetega pisma in razmišljanjem. Sestali smo se z msgr. Oreharjem, Pavletom Rantom (oba sta že pokojna), Zorkom Simčičem in Markom Kremžarjem. Hoteli smo čim boljše razumeti razmere na Slovenskem med revolucijo. Nismo si delali utvar, da bi ljudje našim dejanjem pripisali poseben pomen. Hoteli smo samo dati svoj delež pri zadoščevanju za grehe Slovencev, predvsem zaradi medvojnih in povojnih zločinov. Msgr. Orehar se je ob neki priložnosti (verjetno neposredno pred odhodom) pošalil, da morda, če je taka božja volja, duhovno pripravlja bodoče mučence. Zasmejali smo se, bilo pa nam je vseeno malo tesno pri srcu. A tudi na to in na morebitna zaslíševanja smo se pripravljali. Takrat so bile razmere v Sloveniji precej drugačne, kot so danes.

Preden smo odpotovali, smo romali k Mariji v Luján, izročili smo se ji v varstvo (op. avtorice: v Lujanu je glavna argentinska Marijina romarska cerkev).

Marko J. je iz lesa izrezljal Križanega, na križ pa je urezal »Slovenija v sve-tu«. Ta križ smo nameravali pustiti v Kočevju kot poklon naše skupnosti vsem žrtvam komunizma, ki ležijo v slovenski zemlji brez grobov. Andrej je pripravil popotne palice z zarezo, v katero smo nasadili vsak svoj osebni križec. Bili so to leseni križci; na eni strani je bila napisana krepost, potrebna živim (vera, upanje, ljubezen, modrost, pravičnost, srčnost in zmernost), na drugi pa pravica mrtvih (resnica, hvaležnost, čast, priznanje, zvestoba, spomin in spoštovanje). Vsak je vzel nase odgovornost za eno krepost in za eno pravico ter se vanju poglobljaj. (Med anekdote spada tudi ta, da je eno od deklet nekje na poti izgubilo svoj križec, „svojo krepost in pravico«. Le kdo je križ pobral in ga vzel nase?)

Imeli smo tudi pesmarice s slovenskimi narodnimi in cerkvenimi pesmimi ter z argentinskimi ljudskimi in verskimi pesmimi (nekaj smo jih kasneje pustili v Rimu, v Sloveniku, za arhiv). Dve kitari in pesmarice, ki sta jih krasili majhni zastavi, so nas spremljale vso pot: pri vsaki maši, v času počitka in času molitve.

V Beljaku pred romanjem, 14. avgusta 1979: Andrej, Marko J., Marjanka, Tinka, Marko M., Miriam in Darjan.

Pripravili smo si le malo prtljage. Vsak je nosil svojo, fantje pa so se menjali pri nošnji dveh šotorov. Iz Buenos Airesa smo odšli 11. avgusta 1979. V Rimu nas je pričakal dr. Jure Rode, ki nas je pospremil do letala, s katerim smo pristali na tržaškem letališču Ronchi.

Naša prva božjepotna postaja je bila na Svetih Višarjah (13. avgusta), kjer je gospod Vinko Žakelj blagoslovil naš križ. Bili smo pri sv. maši, nato pa smo še dolgo časa peli in v pogovorih z nekaterimi, predvsem s člani neke družine iz Trsta, začutili, da smo del istega naroda. Tisti večer smo v Beljaku dolgo, dolgo časa, do 23. ure, iskali prenočišče. Nekdo nam je dovolil, da smo šotora postavili na zelenici pred hišo. Naslednje jutro smo se napotili proti Gospe Sveti. Cerkev je bila skoraj prazna, napolnili smo jo s petjem in z molitvijo. Nato smo pohiteli še do vojvodskega prestola in nazaj v Beljak, od koder smo se z vlakom odpeljali čez mejo na Jesenice.

Mejo smo prešli v napetosti. Dobro se spominjam rdeče zvezde na kapi, ki se nam je približevala, da pregleda naše dokumente. Kakšna bo reakcija ob sedmih argentinskih potnih listih? Vendar je vse potekalo brez težav in v Slovenijo smo prišli 14. avgusta popoldne.

Prvič smo postavili šotore na slovenskih tleh v Lescah, v kampu Šobec. Kot vsako noč smo tudi tukaj molili rožni venec, brali Sveto pismo in peli. Naslednje jutro, na praznik Marijinega vnebovzeta, 15. avgusta 1979, smo peš začeli naše zadostilno in spokorno romanje, in sicer z zgodnjo sveto mašo na Brezjah. Ker ni nihče začel peti, smo to storili mi, vsi v cerkvi so nam pritegnili. Zabeležili smo svojo prisotnost v spominsko knjigo in prosili za blagoslov naših križcev.

Po maši na Brezjah smo se odpravili proti Ljubljani. Šli smo skozi Ljubno, Podbrezje, Kranj (kjer smo se okrepcali s kosilom), Hrastje, Smlednik, Tacen in Vižmarje. Na Ježici smo v tamkajšnjem kampu postavili šotore in prenočili.

Naslednji dan, 16. avgusta, smo romanje nadaljevali, od Ljubljane do Sodražice. Hodili smo mimo Iga, do Roba, kjer smo na prostem nekaj pojedli. Vreme je bilo lepo in vroče. Med potjo smo se ustavili ob neki hiši, kjer smo prosili za malo vode; prijazen gospod nam je pripovedoval o cerkvi na Kureščku, o kateri nismo vedeli nič. Pot je bila naporna, a prevevalo nas je navdušenje. Nadaljevali smo pot čez Karlovico, se obrnili v napačno smer do Sv. Gregorja, in končno v mraku utrujeni prispeli v Sodražico, kjer smo zopet naleteli na nezaupanje, podobno kot v Beljaku. Zdelo se je, da za nas ne bo prostora. Tudi župnik nam je vljudno, a s strahom odklonil prošnjo za prenočišče. Že smo nameravali prenočiti kar v bližnjem kozolcu, ko sta se našli dve sobi, in to v gostilni. Zopet Božja previdnost!

Drugo jutro smo se, brez zajtrka, napotili proti Kočevju. V Novo Štifo smo prispeli ravno po jutranji sveti maši. Pater Felicijan nam je odprl cerkev. Počakal je, da smo zmolili jutranjo molitev in nam podelil sv. obhajilo. Povabil nas je na

zajtrk in med pogovorom zaslutil, da smo sinovi političnih emigrantov. Zvedeli smo, da je že prebral nekaj literature o povojnih pobojih. Skupaj smo se v molitvi priporočili našim mučencem. Prosil nas je za vpis v spominsko knjigo, brez omembe končnega cilja. Nato nam je pokazal krajšo pot do Ribnice.

V Dolenji vasi smo se ustavili za malico. Med potjo nas je z avtom dohitel pater Felicijan. Ponudil je, da bi nam peljal nahrbtnike, vendar tega nismo sprejeli. Dogovorili pa smo se, da se dobimo v Kočevju. Že prej nas je posvaril, naj ne hodimo v Rog. Kasneje smo dobili občutek, da je pater Felicijan šel za nami kot angel varuh precejšen del poti do Kočevja.

Končno smo tretji dan, 17. avgusta, okoli 17. ure preko Stare Cerkve prišli v Kočevje. Pozdravili smo župnika, ki nam je odprl vrata farne cerkve. Izročili smo mu spominski križ in naše popotne palice s križci. V kočevski cerkvi smo zmolili rožni venec, za sv. mašo takrat ni bilo priložnosti.

Pred odhodom v Ljubljano nas je pater Felicijan povabil na dobrodošel prigrizek v bližini avtobusne postaje. Res smo mu bili hvaležni za nepričakovano izkazano bližino, to drugo srečanje z njim nas je okrepilo. V Ljubljano smo se odpeljali z avtobusom in se še isto noč z nabito polnim vlakom odpeljali proti Gorici. Vožnja ni bila udobna, toda, hvala Bogu, brez težav smo prišli čez mejo. Takrat je napetost v nas popustila in začutili smo vso utrujenost, ki je doslej nismo. Romanje je bilo za nami. Naslednji dan smo se z vlakom peljali do Rima, kjer nas je čakal dr. Jure Rode. Z njim smo obiskali razne cerkve in šli v Castelgandolfo, da smo med avdienco videli svetega očeta Janeza Pavla II. Zaključno

Pri frančiškanih v Novi Štifti, manjka Marjanka, drugi z desne (z očali) je p. Felicijan (Jože) Pevec.

sv. mašo smo imeli v katakombah sv. Kalista, s pridigo, ki se nam je vtisnila v srce. V Argentino, smo se vrnil 21. avgusta, od doma smo bili 10 dni.

Po romanju smo se še nekajkrat sestali z namenom, da nadaljujemo z molitvijo in z razmišljanjem, ki sta nas vodila pri pripravi tega dejanja. Naslednjega 6. oktobra smo se pridružili argentinski mladini, ki vsako leto peš roma k Mariji v Luján, kjer smo se Božji Materi zahvalili za varstvo in ji priporočili našo romarsko skupino ter naše nadaljnje delovanje za slovenstvo.

Danes, leta 2021, imamo tedanji romarji svoje otroke (16) in nekaj vnukov. Trije romarji stanujejo v Buenos Airesu, ostali smo se preselili v Slovenijo. Tinka je že odpotovala k Očetu v nebesa. Pred nami so podobne odgovornosti kot pred 40 leti: molitev, zadoščevanje in delo za dobro slovenskega naroda. Želim si, da bi se naše osebno spreobrnjene kazalo tudi v skrbi za vsakega človeka in širjenju dobrega v svetu okoli nas.

Miriam Jereb Batagelj

VSE ZMOREMO V NJEM, KI NAM DAJE MOČ

Sem v Argentini rojena Slovenka. Odraščala sem v dveh kulturah, srkala bogastvo obeh narodov.

Doma je bil izključno slovenski svet, okolje pa večinoma argentinsko. Med tednom sem hodila v argentinsko šolo, pozneje na fakulteto in nato v službo. Sobote in nedelje pa so bile posvečene slovenski skupnosti: sobotna šola, prireditve ter slovenske maše. Oba svetova sta se nenehno, nevsiljivo in povsem naravno prepletala.

Ata in mama, ki sta oba že v večnosti, sta prišla v Argentino leta 1948. Njuno srečanje v Buenos Airesu je bilo v Božjem načrtu, saj bi se v takratni Sloveniji verjetno težko našla. Ata je bil doma iz vasi Grad blizu Cerkelj na Gorenjskem, mama pa s Čateža pod Zaplazom. Bogu sem neizmerno hvaležna za njun zgled vere, pokončnosti, ljubezni in zavezanosti vrednotam.

Onadva, brat, sestri in slovenska skupnost so sooblikovali moj pogled na svet.

Rasla sem z zavestjo, da smo potomci mučencev. Zato sem bila vesela povabila z enim od vodilnih akterjev naše skupnosti, da se udeležim zadostilnega romanja. Čez nekaj časa sem izvedela, kdo bodo ostali romarji, vendar smo morali to novico ohraniti zase, v skupnosti naj se ne bi razvedela.

Darjan, Marko, Andrej, Marko, Marjanka, Tinka in jaz smo imeli tedenska pripravljajna srečanja. Poglavljali smo se v našo polpreteklost, v pravice mrtvih in kreposti živih. Vsak od nas je preučeval eno od pravic in eno krepost z branjem, molitvijo in pogovori. G. Pavle Rant, dr. Marko Kremžar in pisatelj Zorko Simčič so nam dajali nasvete in pomagali pri sooblikovanju poti. Skrbeli smo predvsem za duhovno pripravo. Tudi fizična plat ni bila zanemarljiva, saj smo

imeli pred seboj peš romanje z Brezij do Kočevja. Sama sem bila precej šibka na tem področju, zato smo vadili hitro hojo.

Ob tem projektu smo se še bolj zavedli trpljenja našega naroda. Trpeli so tisti, ki so bili mučeni, tisti, ki so smeli le na skrivaj izražati svoja prepričanja, tisti, ki so morali zapustiti dom in domovino. Trpeli so tisti, ki so imeli na vesti bratomorno vojno, požige cerkva, preganjanja ter skrunjenja. Mladi smo bili polni elana in prepričani, da bomo s svojim dejanjem pripomogli k zadoščevanju za grehe prednikov.

Pri zadnji maši pred odhodom iz Buenos Airesa nas je msgr. Anton Orehar z lepo pridigo bodril, rekel pa je tudi, da je morda imel to milost, da ima pred seboj bodoče mučence. Malce nas je spreletelo ob tej misli, hkrati pa nas je opogumilo, da se lotimo tega pravega dejanja.

Našo pot smo 15. avgusta leta 1979 začeli z mašo na Brezjah. Kljub slovesnosti ni bila preveč slovesna, zato je s petjem začela naša skupnica. Izdelali smo lastne pesmarice in veselo prepevali iz njih.

Pešali smo tri dni, do 17. avgusta, ko smo prispeli v kočevsko cerkev (v Rog nismo šli, so nam odsvetovali, ker nismo poznali terena; takrat še ni bil prosto prehoden). S seboj smo nosili popotne palice s križi, kjer sta bili vklesani pravica mrtvih in krepost živih (po tolikih letih sem že pozabila, kateri dve sem nosila). Te palice smo pustili v tamkajšnji cerkvi, prav tako pa večji križ s Kristusom, kjer je pisalo Slovenija v svetu in datum. Ne vem, kaj se je z njimi zgodilo.

V Castel Gandolfu po romanju, 18. avgusta 1979: Darjan, Marko J., Marjanka, Miriam, Tinka, Andrej, duhovnik dr. Jure Rode in Marko M.

Med potjo smo imeli veliko zanimivih pripetljajev. Nikomur nismo izdali končnega cilja, le za naslednji kraj smo povedali, če so nas vprašali, kam gremo. V Novi Štifti smo se zadnje jutro navsezgodaj povzpeli do cerkve. Pater Felicijan Pevec je slišal našo jutranjo molitev, ko smo molili za naše mučence in slovenski narod, ter nas je obhajal. Odkril je, da smo potomci povojnih beguncev, pričakal nas je v Kočevju ter bil z nami pri maši.

Veliko lepega je bilo na poti, a tudi mnogo odrekanih. Morda je bilo eno večjih to, da nismo imeli nobenega stika z ljudmi, čeprav smo vsi imeli mnogo sorodnikov v Sloveniji. Še isti večer smo z vlakom odpotovali v Rim, kjer nas je pričakal dr. Jure Rode in imel za nas mašo v Kalistovih katakombah. Takrat je bil v Rimu na izobraževanju. Mesec dni po povratku je vsak od nas prejel njegovo dragoceno darilo, blagoslov papeža Janeza Pavla II. Na mojem pergamentu piše: Sveti Oče, Miriam Jereb ponižno prosi, za domače in zase, za apostolski blagoslov, v znamenje, da sta z nami Bog in Marija pri delu za versko in narodno ohranitev. Zadostilno romanje, avgusta 1979.

Ena od romarjev, Tinka, je že pokojna. Umrla je pred nekaj leti v Sloveniji. Marko, Marjanka in jaz živimo v Sloveniji; Andrej, Darjan in Marko so ostali v Argentini. Nekateri imamo otroke in tudi že vnuke. V vseh nas pa tli neizmerna hvaležnost za danosti, za možnosti, za zavedanje, da smo živi kamni Kristusovega mističnega telesa.

Vse zmoremo v Njem, ki nam daje moč, in to v mladosti ali zrelih letih.

Kočevski rog danes. Foto Tatjana Splichal.